

Otázka: Politologie a politika

Předmět: Společenské vědy, Politologie

Přidal(a): Hrusinska

Charakteristika

Politologie

- Vědecká disciplína zabývající se studiem politiky (politické chování a jednání)
- Jako věda se začala formovat na přelomu 19. a 20. století
- Má interdisciplinární charakter-spolupracuje s dalšími vědami: psychologie (pomoc při analýze chování), sociologie (sociální složení stran), filozofie (metody-dialektika) ekonomie (je ovlivněna politickým rozhodnutím)
- **Předmět:** politika - politická moc, politické vztahy, politické strany, stát, jeho fungování, politické teorie a ideologie,
- **Okruhy zkoumání:** politické teorie, politické instituce (ústavy, formy vlády, veřejná správa), strany a skupiny a veřejné mínění, mezinárodní vztahy

Směry politologie

- **Normativní** - Často vychází z filosofie a zahrnuje hodnotové soudy. Stanovuje, co by mělo být, jak by to mělo vypadat: ve společnosti mají být dodržována základní lidská práva, politici by neměli krást, všude by mělo být zavedeno všeobecné volební právo atd.
- **Pozitivní** - Zabývá se popisem politické reality. Něco konstatuje: volby presidenta probíhá ve třech kolech, parlament má dvě komory, volby vyhráli republikáni a tak. Říká se jí také empirická nebo deskriptivní. Empirický znamená založený na zkušenosti,

deskriptivní je popisný.

- **Predikativní** – kombinuje dosažené výsledky z prvních dvou směrů, předpokládá další možný vývoj aktuální politické situace

Metody zkoumání

- **Logická m.:** analyzuje strukturu politických jevů a procesů, hledání souvislostí, příčin a důsledků, **Historická m.:** zkoumá vznik, vývoj, změnu polit. jevů, **Behavioristická m.:** analyzuje politické skutečnosti na základě pozorování chování jednotliv. lidí, **Kybernetická m.:** analýza dostupných informací. atd

Politika

- Předmět studia politologie
- Slovo politika má dva různé významy: **politický program** nebo **politické jednání**.
- Prostředkem politiky je **politická moc**, kterou lze aplikovat v rámci **politického systému**.
- Obecně se jedná o chování a jednání jednotlivce nebo skupiny k dosažení určitého cíle
- Polis = obec (městský stát ve Starověkém Řecku), společnost lidí / Logos = věda, rozum, řád

Politický program

- Jsou vyjádřené politické představy nějakého politického subjektu – strany, vlády, hnutí a pod. Vycházejí z určitého teoretického nebo ideologického základu. Jiný bude program socialistů, jiný konzervativců. Jiný bude program hnutí proti rasové nenávisti, jiný fašistické strany. Program obsahuje konkrétní úkoly a prostředky, postupy, cesty k jejich dosažení. Programy mohou obsahovat zásadní záležitosti – např. transformace národního hospodářství, vstup do EU apod. – i dílčí – postihování korupce, zlepšení podmínek indiánů apod. Zásadní programy obsahují principy strategické, dílčí taktické.

Čtyři kategorie politických programů:

- *Pragmatický* – je v souladu s právy a zájmy občanů. Zaměřuje se na užitečnost a řešení aktuálních potřeb lidí: snížení daní, vybudování fotbalového hřiště, zvýšení přídavků na děti, postavení krematoria pro psy atd.
- *Antipolitický* – je založen na morálním, etickém nebo náboženském základě. Obvykle se týká dlouhodobých problémů a ukončení konkrétních nespravedlností ve světě: mírové iniciativy, hnutí za lidská práva, boj proti rasismu, všeobecné odzbrojení, ukončení válečných konfliktů, podpora politických vězňů a tak. Představitelé tohoto programu u nás: *Havlíček, Masaryk, Havel*.
- *Negativistický* – je založen na pouhém mocenském chápání politiky. Je to program ve jménu „vyšších cílů“, „lepších zítřků“, čemuž je všechno podřizováno. Lidé jsou pouhými prostředky k dosažení těchto met. Spojeno se jmény: *Machiavelli, Stalin, Hitler*
- *Fundamentalistický* – založen na slepém dodržování nějakých teorií nebo náboženských nauk. Je spojen militantismem /bojovným laděním/. Příkladem je *islámský fundamentalismus*.

Politické jednání

- Politické jednání nemůže být tam, kde se lidé spontánně na něčem shodnou nebo kde jsou schopni dosáhnout shody přirozenou diskusí. Zde dochází k nepolitickému konsensu. Politika přichází na řadu, až když dosažení takového konsensu není možné. Politické jednání probíhá ve třech fázích: *Přesvědčování, Vyjednávání, Rozhodnutí*. Chování politiků je ovlivňováno veřejným míněním a veřejné mínění je ovlivňováno politiky.

Politická moc a systém

- **Politický systém** – soubor institucí, sloužící k tomu, aby politika její jednání mohlo být někde realizovatelné (poslanecká sněmovna, senát, parlament, vládní instituce, úřady.) Lidé jsou do nich zvoleni volebním systémem (poměrový a většinový)
- **Moc** – Způsobnost ovlivňovat společnost, její vedení a její rozhodování. S politickou mocí máte možnost rozhodovat o věcech veřejných a participovat na životě každého občana. Získáme ji zvolením do politické funkce. Prostředky moci: právo, násilí, autorita. **Státní moc** je postavena na legalitě (dodržování právního řádu nebo ústavy) a legitimitě (vyšší nepsané oprávnění pro činy státní moci). Rozpor např. Při totalitním režimu, který je sice podle nějakém řádu legální, ale není legitimní, protože odporuje zájmům občanů.

Historie zkoumání politologie a politiky

- Politologie byla dříve součástí filozofie. První myšlenky vznikaly při vytváření prvních státních útvarů.
- Jako samostatná věda vznikla po americké a francouzské revoluci (2.po.19.st)

Antické Řecko

- Vystavěn základ pro dnešní evropské myšlení
- Kvůli rozvoji řecké společnosti se začalo prosazovat POLIS (řecký městský stát).
- Na přelomu 6-5.st se rodí demokracie.

Platón

- spis Ústava
- vize ideálního státu (monarchie nebo aristokracie a striktní rozdělení společenských tříd):
 - a)vládce s absolutní mocí a vědomostmi, dosazoval tam sebe
 - b)vojsko jako ochrana
 - c)ostatní občané mimo otroky

Aristotelés

- Platonův žák, který s ním souhlasil pouze v oblasti vlády aristokracie
- spis Politika, stát založený na ústavě a zákonech
 - a) aristokracie jako vláda vznešených
 - b) vojsko
 - c)ostatní občané

Antický Řím

- Nové státní zřízení: republika. Římské právo se stává důležitým zdrojem pro dnešní politiku (občané měli právo volit). (Cicero, Marcus Aurelius)

Středověk

- Politika pod vlivem křesťanství. V čele král vyvolený Bohem. Řešil se vztah mezi církví (papežem) a státem(panovníkem).

Novověk

Člověk se postupně odvrací od církve a náboženství. Renesance, humanismus-snaha o církevní reformu. Člověk je racionální, zodpovědný, svobodný. Hledalo se řešení problému krize společnosti, které se rozděluje na tři proudy:

- Řešení je uvnitř církve (Jan Hus, Jan Kalvín, Martin Luther).
- Řešení podle vymyšlených ideálních světů (Thomas More, Tommaso Campanella, Francis Bacon)
- Řešení podle přirozenoprávní školy (Thomas Hobbes, John Locke, J.J. Rousseau, Montesquie nejvýznamnější dílo : rozdělení moci na zákonodárnou, výkonnou a soudní... Významné rozpracování tohoto principu pak provedl James Madison v Listech federalistů.)

Vznik Politologie

- Moderní politologie se rozvinula v **19. století** společně s rozvojem moderních liberálních demokracií. Vznik politologických škol.

Přirozenoprávní škola

- Teorie představitelů jsou stavěny na společenské smlouvě (smlouva mezi panovníkem a

občany), přirozených právech (jsou přirozeně dané od narození) a pozitivních právech (dané státem).

- Hobbes-absolutní monarchie
- Locke-konstituční monarchie
- Rosseau-demokracie
- **V 19.-20.st** se začaly projevovat radikální teorie komunismu a socialismu. Průmyslová revoluce a modernizace. Prosazování demokracie a všeobecného volebního práva-rostla ale hrozba nedemokratických režimů.

19.st

- Teorie Elit
- Immanuel Kant-základem státu je spravedlivá ústava
- George. W. F. Hegel-stát nevzniká na základě společenské smlouvy, ale vyvíjí se základem je rodina
- Karel Marx-marxismus. Pokus o beztřídní společnost. Hlavní společenská skupina je dělnictvo

20.st (1.sv. válka)

- Vývoj ruského politického myšlení.
- G.V.Plechanov-budoucnost Ruska je ve výchově, vzdělání a v nějaké vyšší osobě (přirovnání k Napoleonu)
- V.I.Lenin-nevyhnutelné politické změny tam, kde je nejhorší ekonomická situace-v Rusku

Politologické školy

- Ruská škola
- Frankfurtská škola
- Přirozenoprávní škola
- Frankfurtská škola

Významní politologové

- **Čeští politologové:** P. Fiala (srovnávací politologie), J. Pehe, V. Bělohradský (politologická sociologie), B. Pečinka (srovnávací politologie), ...

Zahraniční politolog

- **Maurice Duverger (1917-2014)**
- Světově nejcitovanější francouzský politolog, který měl vždy blízko k sociologii
- Zaměřil se na vývoj politických systémů a institucí a jejich fungování v různých státech. Při hledání kauzalit vzájemného ovlivňování struktur politického charakteru uplatňoval spíše empirické než filozofické metody.
- Duvergerovy zákony – týkají se vztahu volebních a stranických systémů.